

Het 19de-eeuws literatuuronderzoek in Vlaanderen.

Status quaestionis.

Ada DEPREZ

Alles wat tijdens de vijf laatste jaren aan studies over de Vlaamse literatuur in de negentiende eeuw is verschenen, samen te brengen is verre van eenvoudig, omdat de toestand van onze vakbibliografie nog steeds onbevredigend is, als men ze vergelijkt met de ons omringende landen, of aanverwante vakgebieden als geschiedenis of pedagogiek in ogenschouw neemt. Daarbij komt de betrekkelijk normaal te achten achterstand van bibliografieën, die doorgaans een of twee jaar bedraagt, en vooral het opzoeken van de publikaties van het lopende jaar, zodat de kans dat auteurs en titels werden vergeten niet denkbeeldig is, of — minder voorzichtig uitgedrukt — wel reëel zal wezen.

Zeer veel bijdragen over onze 19de-eeuwse Vlaamse literatuur werden verder opgeborgen in tijdschriften van heemkundige kringen of lokale verenigingen met beperkte verspreiding in een of ander gewest of provincie — West-Vlaanderen blijkt hier ruim vertegenwoordigd —, wat de vindbaarheid niet bevordert. Wel toont het eens te meer het grote aandeel van niet-geschoolde onderzoekers aan, die wat zij aan vorming eventueel mochten tekortkomen ruimschoots compenseren door hun enthousiasme en hun hardnekkigheid bij het opsporen van bronnen. Zoals veel in het Vlaamse culturele leven drijft ook een groot stuk van het literairhistorisch onderzoek blijkbaar op de inzet en het werk van idealisten en vrijetijds-intelligentsia.

Een woord over de ingebouwde beperkingen bij de hierna volgende lijst hoort hier beslist thuis. *Niet* opgenomen werden :

1. studies over Conscience en Gezelle, die elders aan bod komen. Deze auteurs behoren tot de besten die onze 19de eeuw te bieden heeft, zodat in de laatste jaren zelfs speciale genootschappen hiervoor werden opgericht. Merkwaaardig genoeg geschiedde dit telkens in of rond Antwerpen : zo het Conscience-genootschap in 1982, het Gezelle-genootschap in 1961 en het Centrum voor Gezellestudie aan de Ufsia in 1966. Een uitzondering hierop vormt het Snellaert-comité van 1971. Hierbij valt op — de Rodenbach-publikaties uit 1980 tonen het nog eens ten overvloede aan — hoezeer wij een volk van feestvierders, huldigers en herdenkers zijn. Vaak krijgen we in de stortvloed van gelegenheidsgeschriften toch enkele bijdragen die hierboven uitstijgen en duurzamer blijken. Verder hebben al deze publikaties het immense voordeel de aandacht van een veel ruimer publiek dan doorgaans

aan de vakpublicaties toevalt op onze auteurs en onze literatuur te vestigen : denken we slechts aan de brochure over Conscience van de hand van L. Simons, M. Somers en A. van Ruyseveldt, door een Vlaamse bankinstelling in een voor onze begrippen zeer royale oplage gratis onder haar cliëntele verspreid. Een vorm van mecenaat die navolging verdient in deze tijd van materiële inlevering, culturele vervlakking en doorgaans onomwonden beleiden ahistorisme.

2. recensies, die veelal weinig nieuws aan de besproken studies toevoegen maar eerder wijsheid uit de tweede hand bevatten. Een vermelding van dergelijke kleine boekbesprekingen zou het apparaat logger, niet efficiënter en minder gemakkelijk hanteerbaar maken.

3. als tijdslimiet werd ca. 1890 genomen. Studies die handelen over de vernieuwing in onze literatuur vanaf *Van Nu en Straks*, over moderne literaire opvattingen of genres werden niet meer opgenomen. Wel nog de Tachtigers, de tijd van Pol de Mont, Isidoor Teirlinck en Reimond Stijns, omdat daar nog sprake is van een overgang van oud naar nieuw, van een tussengeslacht. In de praktijk resulteerde dit in een cesuur bij die auteurs die geboren werden in of na 1870 : Streuvels, De Bom, Van de Woestijne, Vermeylen, Herman Teirlinck, Toussaint van Boelaere, Baekelmans en Buysse kwamen pas na 1893 of zelfs in de 20ste eeuw tot volle ontplooiing en vallen niet wel in het 19de-eeuws kader in te passen.

Wel opgenomen werden :

1. licentiaatsverhandelingen en doctoraten uit Gent en Leuven, en een enkele keer ook van een andere universiteit : meestal wordt het 19de-eeuws onderzoek er evenwel niet beoefend.

2. vermeld wordt ook het bekende lopende onderzoek waarvan de afwerking in afzienbare tijd te verwachten is of waarvan reeds deelresultaten in druk verschenen zijn. Zij werden p(ro) m(emor)ie in de lijst opgenomen.

Een woord over de *indeling*. Hier waren verschillende mogelijkheden voorhanden :

1. per literaire periode, d.w.z. een indeling in neo-classicisme, romantiek, realisme, impressionisme, naturalisme, symbolisme. Dit vergde van de gebruiker een betrekkelijk grote vertrouwdheid met deze stromingen, die niet steeds kon worden verondersteld.

2. per politiek tijdskader, met als cesuren 1815 en 1830, wat zou resulteren in een driedeling 1800-1815, 1815-1830 en 1830-1890. Dit leidde tot een onevenwichtige indeling, te meer nog daar het aantal studies toeneemt naarmate de eeuw vordert.

3. uiteindelijk werd geopteerd voor een vierdeling van de eeuw :

a. verschijnselen die inzetten of auteurs die schrijven vóór 1800, of die nog na 1890 doorlopen, werden gevoegd bij studies die de hele 19de eeuw omvatten. Gezien het betrekkelijk kleine aantal studies werd hier geen verdere onderverdeling aangebracht.

b. de eeuw zelf werd in drie stukken opgedeeld : 1800-1830, 1830-1860 en 1860-1890. Dit op het eerste gezicht eerder mechanistisch overkomende indelingsprincipe lijkt wel verdedigbaar voor een behandeling van de Vlaamse literatuur, die voor een goed stuk gelijkloopt met de evolutie van de Vlaamse Beweging in de Belgische politiek.

De cesuur 1830 geeft de ingrijpende nieuwe staatkundige situatie met zijn repercussies op de ontwikkeling van de literatuur aan ; de cesuur 1860 betekent het afscheid van de louter literaire Vlaamse Beweging en de opsplitsing in een literair stuk en een gedeelte zelfstandiger politieke vleugel.

c. binnen iedere periode werden algemene verschijnselen (A) gescheiden van auteurs (B) en werden trefwoorden of namen alfabetisch geordend.

Het enige doel, dat hierbij voorzat was een maximale bruikbaarheid van het instrument zonder ingewikkelde handleiding te waarborgen. Een blik op de lijst is voldoende om duidelijk te maken dat hier geen sprake kan zijn van een exhaustieve behandeling. Geopteerd werd voor een aangeven van de grote deelgebieden, de belangrijkste richtingen en de bespreking van enkele selectieve publikaties van de laatste vijf jaar.

1. Het begin van de wijsheid is zoals steeds de *bibliografie*, het verzamelen van wat recentelijk over een of ander onderwerp uit de Vlaamse 19de eeuw werd geschreven.

a. Bekijken we de diverse ondernemingen, dan valt allereerst het Instituut voor Bibliografie, of het Centrum voor Bibliografie van Periodieke Uitgaven van Ad van Overbeek te Keerbergen te signaleren. Tot heden zijn een 30-tal *tijdschriftbibliografieën* verschenen, soms over 19de-eeuwse maar meestal over 20ste-eeuwse periodieken, kleinere publikaties en gelegenhedsuitgaven. Soms geschiedde dit in samenwerking met andere instanties, bijv. met het Provinciaal Archief en Documentatiecentrum te Hasselt.

We hebben geen kijk op de verspreiding noch op de motivatie die bij de keuze van de bewerkte tijdschriften voorzat. Toch valt deze onderneming te signaleren als een interessant privé-initiatief.

b. De *Nederlandse Volkskundige Bibliografie*. Systematische Registers op tijdschriften, reekswerken en gelegenhedsuitgaven verschenen te Antwerpen van 1964 tot heden, eerst o.l.v. prof. K.C. Peeters, thans verzorgd door prof. S. Top. Het betreft hier een indrukwekkende reeks van 34 delen, gesubsidieerd door diverse overheidsinstanties in België en Nederland. Het doel is het repertoriëren van *volkskundige bijdragen uit tijdschriften tussen 1800 en 1960*. Er worden registers van persoons-, plaats- en zaaknamen aan toegevoegd. De meeste delen lijken ontstaan als licentieverhandelingen aan de K.U.L. te Leuven, zodat de onderneming meer een Vlaams dan een Nederlands karakter heeft. Jammer is alleen dat men zich bij het exciperen strikt aan de volkskunde heeft gehouden, zodat het bibliografisch bewerken van een tijdschrift in zijn geheel hier niet aan bod komt en nog te doen overblijft.

c. De grote onderneming *Bibliografie van de Vlaamse Tijdschriften* ingezet door Dr. Rob. Roemans en verdergezet door Hilda van Assche, begint zoals bekend met als vroegste tijdschrift *Van Nu en Straks* in 1893, en valt dus buiten ons onderzoeksgebied.

d. Hetzelfde is het geval met de *Bibliografie van de Nederlandse Taal- en Literatuurwetenschap* die momenteel tot 1965 teruggaat en op de actualiteit is gericht.

e. Voor de bibliografie van het *Vlaamse kinder- en jeugdboek* vallen tegelijk twee publikaties uit Antwerpen te signaleren, waarbij men naar de reden van dit dubbel werk het gissen heeft, terwijl de *Vlaamse bibliofilie* in de vorm van een tentoonstellingscatalogus aan bod kwam.

f. Een begin van complete *tijdschriftenbibliografie* in de 19de eeuw in Vlaanderen komt momenteel te Gent van de grond met medewerking van prof. J. Smeyers en UFSAL Brussel. Ze vormt het tweede deel van de *Bouwstoffen voor de geschiedenis van de Vlaamse literatuur in de negentiende eeuw*, uitgegeven door het Cultureel Documentatiecentrum. Deze zal in off-setvorm in afzonderlijke deeltjes per tijdschrift verschijnen, en naast de repertoriëring van alle tijdschriftartikelen ook een inleiding en situering (met een historiek van het blad, externe gegevens, oplage, prijs, verspreiding, redacteurs en medewerkers) bevatten. Achteraan komen registers op auteursnamen en op onderwerpen. Twee tijdschriften zijn thans afgewerkt en verschenen in nov. 1983: het *Nederduitsch Letterkundig Jaarboekje*, te Gent verschenen tussen 1834 en 1875 o.r.v. Frans Rens, en verzorgd door Mario Baeck, en de *Letterkundige Almanakken* van het studentengenootschap 't *Zal Wel Gaan* (1854-1899), samen met de twee bundels *Noord en Zuid* van hetzelfde genootschap, o.r.v. Julius Vuylsteke e.a., bewerkt door Lut Troch.

Op stapel staan: het *Kunst- en Letterblad* (1840-1845), bewerkt door prof. J. Smeyers en L. van den Bergh, *De Eendragt* (1845-1877) door Lut Troch, de *Nederlandsche Dicht- en Kunstballe* (1878-1897), bewerkt door Marc Carlier en *Het Taelverbond* (1845-1855), door Hans Vanacker. De eigenlijke bibliografie — het corpus — wordt in margine voorzien van signaturen, mnemotechnische aanduidingen die het genre van iedere bijdrage aangeven. Aldus is op betrekkelijk eenvoudige wijze het materiaal bijeengebracht voor wie later de genres en hun ontwikkeling wil gaan bestuderen: proza, poëzie, toneel, essay, recensie, biografie, bibliografie, vertaling, lied, folklore, kunst enz.

Deze reeks bibliografieën van tijdschriften vormt de voortzetting van de *Bibliografie van de Vlaamse literatuur in de negentiende eeuw*, te Gent verschenen in 1981, op ca. 800 pp., met registers die hierbij niet meer konden opgenomen worden maar in kaartvorm in het Pand te Gent berusten: een prepublikatie op 50 exn., destijds in offset uitgebracht en op slag uitverkocht.

Een herdruk hiervan volgt na completering en correctie. Hiertoe is verder onderzoek in grote bibliotheken nodig, en autopsie van een aantal exemplaren. Gezien de nefaste toestand van conservatie van 19de-eeuwse boeken in onze bibliotheken werden hiervoor ook oproepen in de pers gepubliceerd, die geleidelijk resultaten afwerpen, zodat mits tijd en mankracht een volledige editie kan verschijnen.

Reeds thans beschikken we over gegevens over een 5.000 titels, ingedeeld per genre, zodat ook hier een studie van de genres in ontstaan, ontwikkeling en verloop mogelijk wordt. Binnen de grote rubrieken: essay (707 nrs.), poëzie (1209 nrs.), toneel (1602 nrs.), en verhalend proza (1613 nrs.) opgesplitst in historische (126) en niet-historische romans (328), novellen en verhalen (926), en romans of novellen/verhalen (233) — waar geen autopsie mogelijk bleek —, werden verder onderverdelingen per subgenre aangebracht, chronologisch per jaar en alfabetisch op de auteur erbinnen in. Zo wordt toneel opgesplitst in een lijst titels voor blijspel, klucht, drama, treurspel, toneelspel, alleen- en samenspraken, zangspel, opera, operette enz.; poëzie in mengelbundels, epische poëzie, lyrische poëzie, lofdichten of oden, didactische poëzie enz. Aan de verzameling van dit alles werd in de vorm van een B.T.K.-plan in de jaren 1979-1981 gewerkt door een aantal licentiaten Germaanse, door hun licentieverhandelingen gespecialiseerd in de 19de eeuw. Het verdere werk dat ze verricht hebben omvat een lijst van 1300 auteurs met opgave van de door hen beoefende literaire en niet-literaire genres en de medewerking aan tijdschriften, en een beknopte lijst van 300 auteurs, die alleen of hoofdzakelijk literair werk geleverd hebben. Van deze laatste auteurs werden de werken gelezen en van iedere titel een leesverslag opgemaakt: in totaal waren dat er 720 waarmede het jaar 1860 werd bereikt. Verlenging met één jaar van dit B.T.K.-plan, zodat met de lectuur 1900 zou worden gehaald, kon van de instanties niet meer worden verkregen! Een gemiste kans...

2. Na de bibliografie dient de *inventarisatie* te worden behandeld. Dit is een uitgestrekt werktein, dat voor een groot gedeelte nog braak lag, tot te Gent — subsidiair ook te Leuven, maar daar dan vooral in de volkskunde — vrij systematisch licentiaatsverhandelingen over 19de-eeuwse Vlaamse auteurs gekoppeld werden aan een stuk inventarisatie van de briefwisseling. Soms bleek deze zelfs zo omvangrijk, dat drie of vier a.s. licentiaten een deel bewerkten. Dit was bijv. het geval met auteurs als Julius de Saint-Genois, Julius Vuylsteke en Paul Fredericq. Daarna werden door een B.T.K.-team de belangrijkste verzamelplaatsen in en buiten Gent in kaart gebracht, zodat thans uitzicht is gekomen op een nagenoeg volledige inventaris in kaartvorm van de briefwisseling van of aan alle Vlaamse letterkundigen uit de 19de eeuw. Een ruwe schatting leidt tot ca. 75.000 brieven, waarin naast de universiteitsbibliotheek te Gent ook de Koninklijke Bibliotheek te Brussel en Den Haag, de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden, de

Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde te Gent en de Brusselse Academies, het A.M.V.C. te Antwerpen, het Provinciaal Archief Boeverbos te Brugge, en de rijke Slosse-, Bethune- en Goethals-Vercrusse-fondsen te Kortrijk (in vele gevallen voor het eerst) opgenomen werden.

Van de overige stukken, vn. handschriften, documenten en iconografie, bestaat nog weinig of niets. Wel vindt men in de zg. *Klapper* van het A.M.V.C., na de universiteitsbibliotheek te Gent de rijkste bron, zoals bekend summiere opgaven van de *aard* van het bewaarde materiaal, zonder opgave van details of omvang. De laatste en vierde editie van 1980 bevat over 550 pp. een indrukwekkende lijst van personen, verenigingen en tijdschriften, waarover ter plaatse dossiers beschikbaar zijn, en een lijst met oplossingen van pseudoniemen. Veel hieruit is 20ste-eeuws, maar de 19de eeuw beslaat toch een zeer groot quantum.

Hiernaast mag wellicht een parenthesis worden ingebouwd over de toenemende rol van een aantal provinciale culturele diensten, die in de laatste tien jaar werden uitgebouwd. We denken bijv. aan de diensten te Brugge waar aan publiceren en collectievorming wordt gedaan en aan Hasselt waar daarnaast ook aan tentoonstellingen wordt gewerkt. Gent zoekt het naast (reizende en andere) tentoonstellingen sedert lang vooral in publikaties: het *Oostvlaams Cultureel Jaarboek*, een *Oostvlaams literair lexicon* en literaire en andere culturele monografieën. Uitzonderingen vormen de provincies Brabant en Antwerpen, waar vooral aan het uitreiken van literaire prijzen wordt gedacht en een prestigieus tijdschrift (*Antwerpen*) wordt uitgegeven. De rest wordt er blijkbaar overgelaten aan de stad. Op stedelijk gebied laten daarnaast vooral de Stadsbibliotheek te Kortrijk en te Mechelen van zich horen.

Globaal genomen kan men stellen dat vooral de te Gent verrichte opzoekingen in de toekomst voor het onderzoek winst aan tijd, energie en onkosten zullen meebrengen, omdat door een centraal informatiepunt het onderzoek wordt bespoedigd, vergemakkelijkt en wellicht — binnen dezelfde globale tijdsduur — kan worden verdiept. De oudere onderzoekers blijken immers, in de tredmolen van het beroeps- en het administratieve leven opgenomen, over steeds minder vrije tijd of verplaatsingsmogelijkheden te beschikken, zodat de oplossing voor het ontginnen van de bewaarde documenten in de richting van licentiaatsverhandelingen ligt: mits (bege)leiding moeten daar bruikbare resultaten uit te voorschijn komen en is een stuk van het machinale en tijdrovende opzoekingswerk in de openbare instellingen alvast opgeheven.

3. Als derde groot studieterrein dient gewezen op het *literair-historisch onderzoek*, dat tot voor kort vooral de literatoren en veel minder de literatuur, de afzonderlijke werken of de studie van de genres betrof.

Ook thans komt daar slechts geleidelijk verandering in. Kijken we slechts naar het overweldigende aantal biografische studies — in licentiaatsverhandelingen, maar vooral in tijdschriften, wat erop wijst hoe lokale, regionale of provinciale initiatieven deze studies losmaken.

Zelden zijn deze publikaties in de grote stromingen: romantiek, realisme of naturalisme onder te brengen; vaker in het kader van de geschiedenis: de Belgische of de heel-Nederlandse, of de Vlaamse beweging.

Een werk dat hier beslist dient te worden besproken is deel 8 van de *Geschiedenis van de Letterkunde der Nederlanden*, dat de periode 1815 tot 1886 moet behandelen, en sedert 1970 aan en in de zorgen van Dr. Ger Schmook en ondergetekende is toevertrouwd. Deze grote reeks van 10 delen, onder de hoofdredactie van prof. Baur in 1938 opgezet en door specialisten per periode uitgevoerd, bestaat sedert enkele decennia uit 7 van de 10 delen. Een 8e, nl. dl. 6, de achttiende eeuw in Noord en Zuid, kon daar vrij recentelijk, nog aan worden toegevoegd door Dr. Hermine Vieu-Kuik en prof. J. Smeyers. De delen 8 en 10, beide over de literatuur in het Zuiden, resp. de 19de eeuw en de periode van en na *Van Nu en Straks* bleven achter. Heeft het uitstel van de verschijning van deel 10 ongetwijfeld met de interne geschiedenis van de Standaardonderneming te maken, dan past hier een woord over de lijdensweg van deel 8.

Verlammend werkte bij de schaarse specialisten het besef van het vele nog onbekende en onbestudeerde materiaal in bibliotheken en archieven, de enorme hoeveelheid te lezen teksten en studies — van diverse pluimage en waarde, en het probleem van het waardeoordeel, zoals bekend van ouds al wisselend per generatie, maar in de laatste decennia daarenboven met het odium van het historisme beladen door een jongere generatie, die de blik eerder richt op literatuurwetenschap, op stijl- en structuuranalyse, op de afzonderlijke tekst, wat het leggen van verbanden — natuurnoodzakelijk voor een geschiedenis — overbodig en ongeliefd maakt. Verwijzend naar de verantwoording van deel 8 kan men stellen dat waar de kijk op de literatuurgeschiedenis als discipline wijzigingen heeft ondergaan, tevens dient te worden vastgesteld dat precies de bestudering van romantiek, realisme en de inzet van het naturalisme in de Vlaamse gewesten manifest verwaarloosd is gebleven. De glans en de aantrekkingskracht van de beweging van *Van Nu en Straks* met al wat daar cultureel en artistiek rond stond hebben er ongetwijfeld toe bijgedragen het onmiddellijke verleden in de slagschaduw te laten vallen.

Verder heeft een sterk gefundeerde belangstelling in de sociale positie van de auteur het onderzoek naar de verhoudingen schrijver-stof en sociale stand-vorming verdiept: derhalve werden op basis van te Antwerpen en te Gent aanwezige dossiers de biografische gegevens van de betrokken figuren naar officiële bronnen vastgelegd.

Een en ander bood ook de kans een zeker tekort aan te vullen. De behandeling van de stof verviel in de vroegere literatuurgeschiedenissen bijna onvermijdelijk in betogen betreffende de Vlaamse ontvoogding en de dito beweging. Door de loop van de geschiedenis waren literatoren én volk immers nagenoeg hun taal verleerd. Sedert 1793 wisselden Vlaanderen en België driemaal van staatsvorm 1793-1814/1815; 1815-1830/1831; 1831-1886. Zette de geleidelijke en bescheiden wederopstanding tijdens de periode 1815-1830 in, dan kan pas bij het afsluitingsjaar van band 8, nl. 1886, van een zelfstandig opbloeien van de literatuur gesproken worden.

Ondertussen heeft de geschiedenis van het Vlaamse volk en zijn taal in een aantal werken en reeksen wel de passende aandacht gekregen, zodat de redactie hier voor het eerst aan haar medewerkers kon vragen zich voor de stof in hoofdzaak aan de *litteraire* aspecten van de in aanmerking komende werken te wijden. Voor zover het haar voor de geest stond immers werkten politieke, nationale of antinationale overwegingen tot op heden vaak te direct bij de waardebeoordeling van het artistieke element. Hoofdzaak moest blijven: van welke zuiver literaire betekenis is de inbreng van onze auteurs, ten einde de prestaties van de vele geroepenen (gelukkig) en de (eventueel) weinige uitverkorenen in een algemeen Europese en historische context mee te laten fungeren.

Ter oriëntering koos de hoofdredactie een, naar zij hoopt, verhelderende formule en vroeg zij de professoren Els Witte en Walter Gobbers een beperkt overzicht over „de Vlaamse literator en zijn tijd. Sociaal-politieke achtergronden” en een „Inleiding tot de negentiende-eeuwse Vlaamse literatuur. Sociaal-culturele en geestelijk-artistieke context”. Daarmede was de plaats van de auteur in staat, volk en maatschappij, in tijd ook, en de plaats en de waarde van het werk in de grote Europese stromingen bepaald.

Verder werd — in afwijking met wat voor het gelijklopende deel 7 over de Noordnederlandse letterkunde door prof. C.G.N. de Vooy is geschied — op diverse specialisten een beroep gedaan. Een blik op de inhoudstafel moge dit verduidelijken. Het werk valt uiteen in vier delen.

Het eerste vormt de boven geschetste inleiding (Witte en Gobbers), waaraan nog een profilering van de auteurs in hun maatschappelijke conditie (Somers en Verbeke) wordt toegevoegd.

Het tweede deel is de kern en behandelt de literaire ontwikkeling: pers, verenigingen en congressen, tijdschriftenlevens, een behandeling van roman, novelle en feuilleton; poëzie; toneel en theater; kritiek en essay. Een hoofdstuk behandelt verder de Franstalige Vlamingen en hun literaire aanbreng (Van Elslander, Hanot, Keersmaekers, Tindemans, Gobbers, Berg). Deel drie bevat in beperkt bestek nevenverschijnselen als het samenspel van literatuur en muziek en de verspreiding van het boek (Wauters, Willekens, De Pauw-De Veen, Simons); deel vier bevat zeer beknopt de historiografie, de resultaten en de leemten (Schmook, Deprez, Simons).

Na 13 jaar werk aan dit deel 8 kan men stellen dat de afwerking in zicht komt, dat deel één af is, deel twee voor de helft af en dat de delen drie en vier geen grote problemen meer zullen stellen. Dat de uitgeverswereld inmiddels niet onberoerd is gebleven en dat de medewerkers worstelen met steeds meer beroepsverplichtingen en eisen heeft de zaak inderdaad niet gemakkelijker gemaakt. Wel kan worden gezegd dat wat momenteel voorhanden is van kwaliteit is, zodat na publikatie van dit deel — in 198? — het invullen van dit vraagteken hangt van de medewerkers af — van een mijlpaal in de Zuidnederlandse literaire historiografie zal kunnen worden gesproken.

4. Belichten we in de behandelde periode thans de aanwending van *moderne(re)* wetenschappelijke *technieken* en hun resultaten, dan kan worden gesteld dat het hier om een kleine minderheid gaat, en dat poëtica, structuralisme, close-reading, literaire theorie enz. weinig worden beoefend. Duidelijk kan hier van een verwaarlozen van de 19de-eeuwse studie worden gesproken: speelt hier een breuk tussen de verschillende generaties onderzoekers, of een ombuigen van historische naar eigentijdse literatuurbestudering mee? Ook het esthetisch-minder waardevolle van wat de 19de-eeuwse literatuur te bieden heeft verklaart een en ander, terwijl de beleden afkeer van het middelbaar onderwijs voor alles wat met het verleden en de geschiedenis te maken heeft ongetwijfeld meespeelt.

Toch valt nieuws te signaleren in de *literaire sociologie*: als recent voorbeeld moge de licentiaatsverhandeling van Marijke Verbeke gelden: *De typologie van de Vlaamse auteur levend omstreeks 1850*, onder leiding van prof. Helmut Gaus in 1979 aan de jury geschiedenis te Gent voorgelegd. Daarop werd voortgebouwd door een B.T.K.-team in 1980-1981, door schrijfster zelf samen met een tweede historica, Geertrui Coppens, en twee neerlandica's, Hilde de Smedt en Gudrun van den Bulck. In het Pand werden op basis van de op p. 197 vermelde lijsten met 19de-eeuwse Vlaamse letterkundigen 800 dossiers aangelegd. Op basis van een 100-tal gerichte vragen werd voor elk van hen een uniform enquêteformulier ingevuld. Steunend op officiële bronnen (gelukkig werd veel medewerking van allerlei instanties verkregen), op excerptering van licentiaatswerken uit de secties geschiedenis en Germaanse, op consultatie van artikelen in tijdschriften en encyclopedieën, werd de plaats van de literator als mens, in gezin, beroep, genootschap en maatschappij en als auteur bepaald. Ook hier werd een Herculestaak vervuld, zodat na één jaar driekwart was afgewerkt. Evenwel werd ook hier ter afronding en fixering van de resultaten geen verlenging van de autoriteiten bekomen. Het lot van pas afgestudeerde neerlandici en historici, die vol enthousiasme en werklust, gewapend met kennis en gespecialiseerd in deze 19de eeuw, willen werken is niet benijdenswaardig, om het zacht uit te drukken! Wat hieruit kon worden gebruikt werd door de *G.L.N.* bewerkt door Marc Somers en Marijke Verbeke. Dit is dan toch een bescheiden resultaat.

Te signaleren valt op het terrein der *heruitgaven* — waarbij de ingrijpende bewerkingen, modernisering en zg. „hertalingen” liefst onbesproken worden gelaten, een geslaagde editie van Domien Sleenckx' *Indrukken en Ervaringen*, bij het inmiddels failliete bedrijf Orbis-Orion-Desclée de Brouwer te Beveren-Waas in 1982 gedrukt op verzoek van de Academie en met een subsidie van de Vlaamse Gemeenschap. De tekst werd zeer aantrekkelijk en bescheiden gemoderniseerd door L. Simons en M. Somers, en voorzien van een in de hsn. van het A.M.V.C. terugggevonden twaalfde en dertiende hoofdstuk. Daarnaast vallen vooral in het buiten ons bestek vallende betoog over Conscience en Gezelle nieuwe edities en facsimilé-edities te signaleren. De geschiedenis van de Vlaamse *uitgeverij*, na Eugène de Bock lang onbewerkt gebleven, wordt in het vooruitzicht gesteld door L. Simons; de *iconografie* is volstrekt onbehandeld, hoewel in het laatste decennium veel van de opkomende daguerrotypen, het portret en de karikatuur in kronieken en verzamelwerken werd aangewend. Voor *encyclopedieën* en groots-opgezette *reeksen* lijkt de hausse voorbij. Het *comparatisme* wordt occasioneel behandeld door K. Wauters en L. Simons voor het Germaanse taalgebied en door W. Gobbers voor Frankrijk en West-Europa. De studie van *genres en stromingen* staat nog in haar kinderschoenen: te signaleren valt een toekomstige analyse van het Vlaamse naturalisme door Hilde de Smet. De studie van *verenigingen*, maatschappijen, gilden en toneelkringen komt stilaan los, zowel door de behandeling van de historiek van de Academie door W. Rombaux, door De Weg naar eigen academieën van G. Verbeke e.a. als door de studies van Hugo van Stichel en Luc Joncheere resp. over de *Snellaertkring* en het *Taalverbond*, terwijl in de sectie Geschiedenis te Gent vooral globale overzichten van het *toneelleven te Brussel* (Aerts) of het *verenigingsleven te Antwerpen* (Plottier) geleverd worden. Ook de *Nederlandse Taal- en Letterkundige Congressen* werden veelvuldig bestudeerd. De *bibliofilie* kwam zoals gezegd aan bod op een tentoonstelling te Brussel: de *volkskunde* wordt vooral beoefend te Gent en te Leuven: sleutelwoorden zijn hier de bibliografie en het lied.

Al bij al is dit, hoe waardevol ook, toch eerder klassiek en traditioneel. *Nieuwe wegen* worden wel gewezen door Helmut Gaus in zijn studie over het *Feuilleton als bron voor de mentaliteitsgeschiedenis*, door Joris Vlaslaers met zijn *Literair-esthetische en literair-theoretische opvattingen in de Vlaamse tijdschriften*, door Nicole Verschoore met een poging tot ideologische benadering in *Vrijzinnige literatuur in België*, door Christine D'Haen die bij Gezelle-gedichten de jongste *Psycho-analytische methodes* gebruikt en door Raymond Vervliet die in zijn *Literaire manifesten van het fin de siècle in Zuidnederlandse periodieken* heel wat meer dan het einde van de eeuw behandelt. Hij start in 1878 met tijdschriften als *Het Pennoen*, *De Vlaamsche Vlagge*, *De Vlaamsche Wacht*, *Jong Vlaanderen* en *De Student*, en met programmaverklaringen van Rodenbach, De Mont en Verriest.

5. Maar het wordt tijd om af te ronden en de hoop uit te spreken niet al te zeer open deuren te hebben ingetrapt. Waar we onze teleurstelling dat door de jongere lichtingen *academici* niet meer nieuwe methodes en technieken worden toegepast niet wensten te verbergen, dat niet meer onderzoek van literatuur in plaats van literatoren, van teksten in plaats van schrijvers geschiedt, valt daar toch wel een verklaring voor te geven. Veel van de moderne theorieën vallen wellicht niet of onvolledig toe te passen op de Vlaamse 19de eeuw, en op een literatuur die stereotiep hetzelfde chronologische en rechtlijnige patroon toepast, zich afspeelt in het verleden, een auctorieel standpunt en een panoramisch beeld levert en geen vernuftige structuurprincipes incalculeert. *L'art pour l'art* was vóór 1880 hier te lande een onbekend begrip! Veel werk uit de 19de eeuw is ook esthetisch van geen zeer hoge kwaliteit of voor de moderne onderzoeker te genieten. De auteurs ervan waren nog aan 't worstelen met de taal en met de vorm en leverden goedbedoelde maar onhandige produkten van schrijfvlijt.

Veel studies hierover blijken tussen 1979 en 1983 nog geschreven door oudere generaties *germanisten*, opgeleid volgens het oude programma van de filologie dat naast een evenwichtige bestudering van drie of twee Germaanse talen en hun literaturen vooral historisch, kunsthistorisch en filosofisch was gericht en eerder op een algemeen-culturele dan op een literair-technische vorming mikte.

Onze hoop tot vernieuwing in de studie is bijgevolg gevestigd op de jongere generaties *neerlandici* die werden opgeleid in de theorieën die na 1960 opgeld deden. Tot dus verre is van hun hand nog niet zeer veel over de negentiende eeuw verschenen, maar het gepubliceerde zit wel vol beloften, zodat dit overzicht toch op een optimistische noot kan eindigen.

Publikaties over de Vlaamse literatuur in de negentiende eeuw. 1979 - 1983 *

september 1983

I. Over de hele periode, of vóór 1800 beginnend, of na 1900 doorlopend

A. Algemeen

- ° 1. Colloquium De weg naar eigen *academiën* 1772-1938. Brussel 18-20 november 1982. Acta uitgegeven door G. Verbeke. Brussel, 1983, 380 p.
2. Colloquium over de geschiedenis van de *Belgisch-Nederlandse betrekkingen* tussen 1815 en 1945. Brussel 10-12 december 1980. Acta. Gent, 1982, 522 p.
3. *Bibliografie* van de Vlaamse literatuur in de negentiende eeuw, door Ada Deprez, P. van Bouchaute, L. Callebaut, M. Edelynck, M. Goossens, M. van Moeseke, N. van der Poorten, L. Troch en H. Vanheertum. Gent, 1981, onregelmatige paginering.
4. Het *culturele leven* in onze provincies in de 18de eeuw: Luc Dhondt en Marie Fredericq-Lilar, Oost-Vlaanderen. Driemaandelijks Tijdschrift van het Gemeentekrediet van België, jg. 36, nr. 139, jan. 1982, p. 15-42.
Joseph Smeyers, Philippe Muret, Jean-Jacques Heirwegh, Jan Roegiers en Jan Craeybeckx, Brabant, in jg. 36, nr. 141, juli 1982, p. 201-217.
Jozef Grauwels en Joseph Smeyers, Limburg, in jg. 36, nr. 142, okt. 1982, p. 295-308.
Yvan vanden Berghe, Jozef Smeyers en Andries van den Abeele, West-Vlaanderen, in jg. 37, nr. 144, april 1983, p. 117-141.
5. *Culturele* geschiedenis van Vlaanderen, deel 8: Literatuur tot eind negentiende eeuw, door W. Waterschoot, J. Reynaert, D. Coigneau, F. Dambre, Anne Marie Musschoot, B. Vanheste en P. de Wispelaere, Deurne, 1983, p. 109-152.
6. Het literaire leven in en rond *Brussel*, door J.D. Janssens en J. Smeyers. Vlaanderen, nr. 170, 1979, p. 150-161.
7. De bende van Jan de *Lichte*. Een vergelijking tussen de historische en volksliteraire bronnen, door Paul Maes. Leuven, lic., 1980.
8. Het Vlaamse *lied* in de negentiende eeuw. Thematisch onderzoek van enkele ondertekende liefdesliederen, door Hilde Vandeweghe. Gent, lic., 1981.
9. Ersnaert uwe lier. De Brugse *rederijkers* van het H. Kruis onder opeenvolgende regimes (1791-1824), door A. vanden Abeele. Biekerf, jg. 81, 1981, p. 282-286.
10. De *rederijkers* van Izegem in de Franse tijd, door Jozef Huyghebaert. Ten Mandere, jg. 22, 1982, p. 185-233.

* Met uitzondering van H. Conscience en G. Gezelle.

° In de voorgaande uiteenzetting vermeld.

11. Studie van de *Snoeck Almanak* (1782-1850), door Marie Matthys. Leuven, lic., 1980.
12. Westvlaamse *soldatenbrieven* uit de Napoleontische tijd: een morfologische en syntactische analyse, door Kathleen Sohier. Leuven, lic., 1981.
13. Nederlands. Het verhaal van een *taal*, door Omer Vandeputte c.s. (Ook in het Duits, Engels, Frans, Spaans). Rekkem, 1981-1983, 79 p.
14. Het *taalgebruik* voor de Vlaamse hoven en rechtbanken en de vernederlandsing van het gerecht (1794-1898), door Herman van Goethem. Antwerpen, 1980, 94 p.
15. *Taalverschuivingsprocessen* te Brussel in de negentiende eeuw. Sociaal-historisch onderzoek naar de verschuivingen in het taalgebruik te Brussel (einde 18de eeuw tot heden), door Machteld de Metsenaere. Brussel, 1983.
16. *Vlaamse en Nederduitse literatuur* in de negentiende eeuw. I. Van Verlooy tot Gezelle, door Ludo Simons. Gent, 1982, 194 p.
17. Gecommentarieerde *volksliedbibliografie* (1800-1875) met aanvullingen voor de periode vanaf 1800 tot 1980, door Marleen Bosmans. Leuven, lic., 1981.
18. De *volksage* in de provincie Antwerpen in de negentiende en twintigste eeuw, door Marcel van den Berg. Leuven, doct., 1980.
19. Ontwikkelingsschets van de letterkunde in *West-Vlaanderen*, door André Demedts. Reeks lezingen in de Academie.

II. De periode 1800-1830

A. Algemeen

1. De *Brugse pers* van 1825 tot 1830, door A. vanden Abeele. Biekorf, jg. 81, 1981, p. 16
2. *Dichtwedstrijden* in Vlaanderen in de negentiende eeuw. I. 1803-1824, door Jozef Huyghebaert. Jb. De Fontaine, jg. 31, 1980-1981, dl. 1, p. 57-86.
3. Geschiedenis van de *Letterkunde* der Nederlanden, deel VIII. De Zuidnederlandse literatuur van 1815 tot 1886, onder hoofdredactie van Ger Schmoock en Ada Deprez. p.m.
Bevat o.m. De Vlaamse literator en zijn tijd, sociaal-politieke achtergronden door Els Witte; Inleiding tot de negentiende-eeuwse Vlaamse literatuur. Sociaal-culturele en geestelijk-artistieke context door W. Gobbers.

B. Personen

1. Eer-loof van pastoor *Barbier* van Gits in 1820, door Aubert-Tillo van Biervliet o.s.b. Rollariensia, jg. 13, 1981, p. 141-154.
2. Pieter Joost de *Borchgrave* (1758-1819), door W. Muylaert. VWS-cahiers, nr. 78, jg. 14, nr. 2, 1979.
3. Karel *Broeckeaert* (1767-1826), door J. Huyghebaert. N.B.W., dl. 10, 1983 p.m.
4. Karel *Broeckeaert* en zijn tijd, door Cl. Uyttersprot. Med. Ver. Aalst. Kultuursch., jg. 3, 1979, jan. p. 6-11; mei p. 6-9; aug. p. 5-11.
5. De drukkersfamilie *De Busscher* (1770-1826), door A. vanden Abeele. Biekorf, jg. 82, 1982, p. 129-133.

6. De Roeselaarse rederijker, schoen- en grafmaker Raymond *Calmeyn* (1784-1868), door M. de Bruyne. Biekorf, jg. 82, 1982, p. 387-396.
7. Een Gents lofdicht van 1813, een bron voor de geschiedenis, kunstgeschiedenis en volkskunde / *E.N. Cornelissen ?*, door Yolande Hollebosch-Van Reck. Oost-vlaamse Zanten, 1980, p. 175-193.
8. *J.B. Hofman* (1758-1835), door F. Germonprez. Kortrijkse figuren, 2e reeks, Kortrijk, 1980, p. 34-38.
9. De rederijker P.F. van *Hollebeke* uit Middelburg in Vlaanderen (1747-1805), door Jozef Huyghebaert. Appeltjes van het Meetjesland, 1983, c. 40 p. p.m.
10. De Hollandse tijd (1798-1817) van Jakob Lodewijk *Kesteloot*, door G.A. Lindeboom. Farmac. Ts. België, jg. 58, 1981, nr. 5-6, sept.-dec. p. 125-132.
11. *J.L. Kesteloot*, door Guido Demerre. Vlaamse Toeristische Bibliotheek, Antwerpen, nr. 234, /febr. 1979/.
12. Amaat *Liebaert*, Oostends romanticus 1783-1854, door J. Surmont. De Plate, jg. 12, 1983, p. 5-8.
13. *J.M. Schrant* (1783-1866), door J. Gerits. Figuren uit 150 jaar Vlaamse Beweging. Autotoerist. jg. 33, 1980, p. 795-797.

III. De periode 1830-1860

A. Algemeen

1. Van Duinkerke tot Königsberg. Geschiedenis van de *Aldietse* Beweging, door Ludo Simons. Brugge, 1980, 221 p.
2. De *Belgische Opstand* en de Nederlandse literatuur, door Peter van Zonneveld. De Negentiende Eeuw, jg. 5, 1981, nr. 4, p. 200-212.
3. De *Belgische Opstand* in strijdschrift en gedenkboek, door Hans van der Hoeven. Ons Erfdeel, jg. 23, 1980, nr. 4, p. 517-531.
4. 1830 te Brugge, door A. Smits. Biekorf, jg. 82, 1982, nr. 3, p. 261-295 en nr. 4, p. 337-355.
5. De voor- en nadelen van de gebeurtenissen van 1830 voor het Zuiden, door Els Witte. De Negentiende Eeuw, jg. 5, 1981, nr. 4, p. 189-199.
6. *Vlaamse bibliofiele* uitgaven 1830-1980. Nederlandse letterkunde in België. Tentoonstellingscatalogus 22 september - 19 oktober 1980. Samenstelling Hilda van Assche, Richard Baeyens, Elly Cockx-Indestege; typografisch ontwerp Wim Platteborze. Het boek in Vlaanderen 1830-1980, door L. Simons, p. 13-44. Brussel, 1980, 166 p.
7. *Bruxelles* au XIXe siècle: berceau d'un flamingantisme démocratique (1840-1873), door Eliane Gubin. Brussel, 1979, 552 p.
8. Overzicht van de „Nederlandsche Taal- en Letterkundige *Congressen*”. Chronologische lijst, door K. de Clerck. De Negentiende Eeuw, jg. 3, 1979, nr. 2, p. 74-79.
9. Register op de „Nederlandsche Taal- en Letterkundige *Congressen*”, door Anthon Fasel en Nop Maas. De Negentiende Eeuw, jg. 3, 1979, nr. 2, p. 80-156.
10. De Nederlandse *Congressen* en hun politieke achtergrond, door A.W. Willemssen. De Negentiende Eeuw, jg. 5, 1981, nr. 2, p. 60-71.

11. Het W.N.T. en de Taal- en Letterkundige *Congressen*, door Hans Heestermans. De Negentiende Eeuw, jg. 5, 1981, nr. 2, p. 72-85.
12. De *Congressen* en het onderwijs, door K. de Clerck. De Negentiende Eeuw, jg. 5, 1981, nr. 2, p. 98-103.
13. De *Congressen* 1849-1869 en de belangen des boekhandels, door Ludo Simons. De Negentiende Eeuw, jg. 5, 1981, nr. 2, p. 104-114.
14. Historische betekenis van de Nederlandse *Congressen*, door K. de Clerck. Handelingen van het 38ste Algemeen-Nederlands Congres, Brussel 1982, p. 34-39.
15. De „Nederlandsche Taal- en Letterkundige *Congressen*” en de vernederlandsing van het onderwijs, door Hans Vanacker. Gent, 1982, 230 p. - stuk uit lic., Gent, 1982.
16. De „Nederlandsche Taal- en Letterkundige *Congressen*” (1849-1912) en hun rol bij de vernederlandsing van het onderwijs, door Hans Vanacker. Neerlandia, jg. 87, nr. 1, jan.-febr. 1983, p. 3-9.
17. De „Nederlandsche Taal- en Letterkundige *Congressen*” en hun rol bij de vernederlandsing van het meisjesonderwijs, de landbouwscholen en het onderricht in het leger, door Hans Vanacker. Verslagen en Mededelingen van de Kon. Academie voor Ned. Taal- en Letterkunde, 1983, 20 pp. p.m
18. *Dichtwedstrijden* in Vlaanderen in de negentiende eeuw, II. 1825-1888, door J. Huyghebaert. Jb. Fontaine, jg. 32, tweede reeks nr. 24, 1982-1983, 20 pp. p.m.
19. Analyse van de Antwerpse en Gentse *feuilletons* handelend over niet-Europese onderwerpen 1836-1860, door Dirk Gysels. Gent, lic. gesch., 1980.
20. *Feuilleton*literatuur verschenen in negentiende-eeuwse kranten. Mechelen 1846-1865, door Lutgart Pans. Leuven, lic., 1979.
- °21. *Feuilleton* als bron voor mentaliteitsgeschiedenis: Analyse van de *feuilletons*, verschenen in de Gentse pers en handelend over niet-Europese onderwerpen 1855-1875, door Eric Franckaert. Gent, lic. gesch., 1982.
22. Helmut Gaus, *The Function of Fiction. The Function of Written Fiction in the Social Process*. Gent, 1979, 180 p.
23. Recente uitingen van Nederlandstalig literair leven in *Frans-Vlaanderen* (1850 tot nu), door Cyriel Moeyaert. Vlaanderen, nr. 190, jg. 31, 1982, p. 287-291.
24. *Funeraire poëzie* in enkele belangrijke Vlaamse tijdschriften uit de 19e eeuw (1850-1900), door Eric Prinsen. Leuven, lic., 1979.
25. De *Heel-Nederlanders* van de 1e Internationale, door Walter Debrock. Ons Erfdeel, jg. 22, 1979, nr. 1, p. 31-46.
- °26. De Engel-bestierder. Bio-bibliografie over de Vlaamse kinder- en *jeugd*literatuur uit de negentiende eeuw, door Staf Loots, met medewerking van Marianne Dossche. Antwerpen, 1983, 200 p.
- °27. Vlaamse *jeugd*literatuur. Tentoonstellingscatalogus door Erik Ryckaerts. Ten geleide door Emiel Willekens. Brussel-Antwerpen, 1980, XX-232 p.
28. *Kerk, Onderwijs* en Vlaamse Beweging. Documenten uit kerkelijke archieven over taalregime en Vlaamsgezindheid in het katholiek middelbaar onderwijs 1830-1900, door Lieve Gevers. Leuven, 1980, 426 p.
29. „Volksbeschaving! Nationaliteit!”. Krachtlijnen van een geschiedenis van de 19de-eeuwse Vlaamse *letteren*, door Walter Gobbers. Ons Erfdeel, jg. 25, 1982, nr. 5, p. 718-728.

- °30 De *litterair-esthetische* en *litterair-theoretische opvattingen* in de Vlaamse *tijdschriften*, 1840-1893. Aanzet tot de reconstructie van een literaire code, door Georges Vlasselaers. Leuven, doct., 1980.
31. *Literatuur* en Nationaliteit (1840-1893), door J. Vlasselaers. W.T., jg. 41, 1982, nr. 4, p. 193-211.
32. Politieke *liederen* in Vlaanderen 1830-1839, door Guy van Belle. Gent, lic., 1981.
33. Aanvullende bibliografie van 19e-eeuwse Vlaamse *liederenbundels* met bespreking van de bundels verschenen tussen 1851 en 1875. Proeve van bibliografie van de Vlaamse liederenbundels uit de 20e eeuw (tot 1975), door Carine de Loof. Leuven, lic., 1979.
34. Studie van Vlaamse sociaal-kritische (volks-)*liederen* uit 19e-eeuwse bundels, door Benny Lingier. Leuven, lic., 1982.
35. Studentenverhandelingen bekroond door de Academie voor Literatuur en Muziek aan het Klein Seminarie te *Mechelen* (1833-1914). Proeve tot benadering van de mentaliteit, door Marcel van Gogh. Gent, lic. gesch., 1979.
36. Over de *nadruk*, door Ada Deprez. Opstellen voor A. van Elslander. Jb. Fontaine, jg. 32, 2e reeks, nr. 24, Gent, 1981, p. 147-168.
37. Literaire benevelingen: anderhalve eeuw literatuur in *Nevele*, door M.L. Loman, J. Luyssaert en J. Taeldeman. Nevele, 1981, 117 p.
38. *Romantiek* en Vlaamse beweging, door Ada Deprez. Oostvlaams Literair Lexicon, Gent, 1981, p. 114-116.
39. Julie du Bosch, Jan Frans Willems en het *Saint-Simonisme*, door Ada Deprez. W.T., jg. 40, 1981, nr. 3, k. 145-162.
40. „*De Tael is gantsch het Volk*”, door F. de Tollenaere. Ons Erfdeel, jg. 24, 1981, nr. 2, p. 189-199.
- °41. Vlaamse literaire *tijdschriften* (1850-1960), door Leo Sips. Antwerpen, 1979, X-278 p. (Nederlandse Volkskundige Bibliografie).
- °42. Geschiedenis van de *uitgeverij* in Vlaanderen 1830-1980, door Ludo Simons.
p.m.
43. Kroniek van de strijd voor de vernederlandsing van de Gentse *universiteit*, samengesteld door K. de Clerck, m.m.v. H. Bossaert, G. de Clercq, E. Langendries, A.M. Simon-van der Meersch, M. Somers, M. van der Auwera (19de eeuw: p. 7-49). Beveren, 1980, 247 p.
44. Gentse *universiteit* herdacht de strijd voor de vernederlandsing, door K. de Clerck. W.T., jg. 39, 1980, nr. 3, k. 129-136.
45. De Gentse *universiteit* als katalysator in het politieke groeiproces (1846-1870), door Marc Reynebeau. Gent, 1979, 100 p.
46. Studie van het *volkslied* in Wodana en de tijdschriften met „Museum” in de titel, door Willy Hofmans. Leuven, lic., 1982.
47. Maatschappij tussen hervorming en nachtmerrie in het Zuidnederlandse *utopische schrijven*, door Luk de Vos en Ludo Stijnen. Ons Erfdeel, jg. 24, 1981, nr. 5, p. 680-696.
- °48. *Vrijzinnige literatuur* in België: een vergeten cultuurhistorische bladzijde. De Antwerpse romantische flaminganten; Domien Sleenckx, de onbekende aartsvader; Een verloren deel traditie; Volwaardig realisme; Sociale documenten uit „Ernest Staes”, door Nicole Verschoore. Boek en Bibliotheek, 1980, nr. 9, okt. -

- dec., p. 197-206; 1981, nr. 10, jan.-maart, p. 226-234; 1981, nr. 11, april-juni, p. 245-250; 1981, nr. 12, juli-sept., p. 273-278; 1981, nr. 13, okt.-dec., p. 303-308.
49. Honderdvijftig jaar *vrouwelijke literatuur*, in: Een verhaal over vrouwen 1830-1980, door Clara Haesaert en M. de Clercq. Catalogus van de tentoonstelling, Brussel, BBL, 16 okt. - 30 nov. 1980. Brussel, 1980, p. 167-181.
- *50. *Wagner en Vlaanderen (1844-1914)*. Cultuurhistorische studie, door Karel Wauters. Leuven, 1976, 470 p. - in druk als bekroonde verhandeling, Gent, 1983.

B. Personen

1. Marie van *Ackere-Doolaege* (1803-1884). Biografische studie, door Linda Fonteyne. Gent, lic., 1980.
2. Pieter *Behaeghel* (1783-1857) letterkundige uit het Brugse in de 19de eeuw door Marijke Verbeke & Emiel Smislaert. Het Brugs Ommeland, jg. 21, 1981, nr. 3, p. 161-165.
3. Frans Jozef *Blieck* (Wervik 1805 - Wervik 1880), dichter, flamingant en voorstander van de Vlaamse beweging. Tentoonstelling Wervik, Het Pardoën, 5-14 december 1980. Catalogoog door J.P. Renier. Wervik, 1980, 28 p.
4. Frans Jozef *Blieck* op vrijersvoeten en daarna, door L. Valcke. Verslagen en Mededelingen van de Stedel. oudheidk. Comm. van Wervik, jg. 15, 1980, p. 1, 2-13.
5. Honderd jaar na Frans Jozef *Blieck* 1805-1880, door Ant. Vandromme. Ten Mandere, jg. 20, 1980, nr. 58, dec., p. 242-244.
6. François *Bon (Boon)* (1781-1852), door E. Gubin. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 69-73.
7. Corneille *Broeckx* (1807-1869). N.B.W., dl. 10, Brussel, 1983. p.m.
8. Charles Louis *Carton* (1802-1863). Stichter van de congregatie Zusters der Kindsheid van Maria Ter Spermalie Brugge, door Denise Missiaen en Piet de Baere. Brugge, 1979, zonder paginering.
9. Joseph Octave *Delepierre* (1802-1879). Brugs historicus, publicist en bibliofiel, door Lori van Biervliet. Hand. Emulation, dl. 118, 1981, p. 173-291.
10. Joseph Octave *Delepierre* (1802-1879). N.B.W., dl. 10, 1983. p.m.
11. Prudens van *Duyse* (1804-1859) door S. Bracke. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 244-260.
12. Pieter *Ecrevisse* (1804-1879) en de klassieke Oudheid, door A.M.P.P. Historisch jaarboek voor het land van Zwentibold, dl. 2, 1981, p. 82-100.
13. Pieter *Ecrevisse*, de Limburgse Conscience, door R. Janssen. Deel 1. Maaseik, Maaslandse sprokkelingen, nova series 2, nr. 9, sept. 1979, 40 p.
14. Pieter *Ecrevisse*, de Limburgse Conscience. Deel 3. De Vlaemse Stem 1846-1848; jaren van inzinking; lokale activiteiten in Eeklo; de eerste Nederlandse Kongressen 1848-1856, door H.J. Op den Kamp. Maaseik, Maaslandse Sprokkelingen, nova series 4, nr. 9, 1981, 48 pp.
15. J.J. *Goddefroy* (1827-1897), letterkundige uit het Brugse in de 19de eeuw, door Marijke Verbeke en Emiel Smislaert. Het Brugs Ommeland, jg. 21, 1981, nr. 3, p. 161-165.

16. E.J. D'Haene (1808-1882), letterkundige uit de 19de eeuw: levensloop, afkomst en familie, door Marijke Verbeke en Emiel Smissaert. Vlaamse Stam, jg. 16, 1980, nr. 7, juli, p. 410-411.
17. G. Höfken cf. nr. 20.
18. Judocus Frans de Hoon (1787-1867), door Lut Troch. N.B.W., dl. 10, 1983 p.m.
19. J.A. de Jonghe (1797-1861), letterkundige uit het Brugse in de 19de eeuw, door Marijke Verbeke en Emiel Smissaert. Het Brugs Ommeland, jg. 21, 1981, nr. 3, p. 161-165.
20. Brieven uit Wenen en Gent. F.A. Snellaerts en J.A. de Laets correspondentie met G. Höfken 1842-1850, door Ada Deprez. V.M.A., 1983, afl. 2, p. 1-70. p.m.
21. De toegepaste poëzie in Karel Lodewijk Ledegancks De Zinnelooze. Een aantal bemerkningen, door Hugo Vanheertum. Kruispunt, nr. 87, jg. 22, juni 1983, p. 67-75.
22. Henri Guillaume Philippe Moke (1801-1860). N.B.W., dl. 10, 1983. p.m.
23. Napoleon Mussely (1805-1858), door F. Germonprez. Kortrijkse Figuren 2e reeks, 1980, p. 76-77.
24. Napoleon de Pauw sr. (1800-1859) door G. Baert. N.B.W., dl. 9, Brussel, 1981, k. 590-593.
25. Jean-Baptiste Pietersz (1798-1871), door E. Gubin. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 602-606.
26. Potgieters verblijf te Antwerpen in 1830. Enkele dagboekbladen, door Walter Couvreur en Ada Deprez. V.M.A., 1982, afl. 1, p. 3-69.
27. Pieter-Jan Renier (1795-1859), door André Demedts. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 625-630.
28. F.A. Snellaert: cf. nr. 20.
29. F.A. Snellaert: cf. nr. 44.
30. Ferdinand Augustijn Snellaert (1809-1872). Waal en Vlaming. Gloed van geest en hart, door Jaak van Bergen. VWS-cahiers, nr. 85, jg. 15, nr. 3/A, herfst 1980, 16 p.
31. Snellaert als Nederlander, door Ada Deprez. Neerlandia, jg. 87, 1983, nr. 2, mei, p. 57-64. Marnixring Dr. F.A. Snellaert, Gent, 1973-1983, 16 p.
32. F.A. Snellaert, door J. Gerits. Autotoerist, jg. 33, 1980, nov., p. 1153-1156.
33. Kanonik G.F. Tanghe. Torhoutse parochieliteratuur van 1851, door Raf Seys. VWS-cahiers, nr. 79, jg. 14, nr. 3/A, herfst 1979, 16 p.
34. Romantiek en bibliofilie in Vlaanderen (*Uilenspiegel*), door Lori van Biervliet. Biekorf, jg. 79, 1979, p. 24-33, 111-121, 155-166.
35. *Uilenspiegel*, Livre de bon ton ook in Picardië (1853), door Lori van Biervliet. Biekorf, jg. 82, 1982, afl. 2, p. 134-135.
36. H.F. van de Velde, letterkundige uit de 19e eeuw: levensloop, afkomst en familie, door Marijke Verbeke en Emiel Smissaert. Vlaamse Stam, jg. 16, 1980, nr. 7, juli, p. 410-411.
37. Willem Jozef Vertommen (1815-1953?) en „De Olyftak”, door Ger Schmoock. V.M.A., 1980, nr. 2, p. 316-326.
38. Willem Jozef Vertommen, door Ger Schmoock. Het Oude Land van Aarschot, jg. 14, 1979, nr. 2, p. 62-72 en nr. 3, p. 112-119.

39. Peiling naar de politieke overtuiging van Lodewijk Joachim *Vleeschauwer* (Antwerpen, 1810-1866), vrijmetselaar, katholiek journalist en flamingant, door A.K.L. Thijs. Liber alumnorum Karel van Isacker s.j., in: *Bijdragen tot de Geschiedenis*, jg. 63, 1980, afl. 1-4, p. 313-345.
40. *Julius Vuylsteke*, door J. Verschaeren. Leuven, doct., 1981.
41. De afkomst van Julius *Vuylsteke*: familiale, sociale en financieel-economische factoren in het leven van een militante liberale flamingant, door J. Verschaeren. *W.T.*, jg. 40, 1981, nr. 4, okt.-dec., k. 209-222.
42. Hoe Julius *Vuylsteke* flamingant werd. De stichting van „'t Zal wel gaan”, door J. Verschaeren. *W.T.*, jg. 41, 1982, nr. 1, p. 15-26.
43. De flamingant *Vuylsteke* aan de universiteit (1853-1859), door J. Verschaeren. *W.T.*, jg. 41, 1982, nr. 3, juli-sept., p. 165-179.
44. De literair-historische activiteit van Jan Frans *Willems* (1793-1846) en Ferdinand Augustijn Snellaert (1809-1872), door Marcel de Smedt. Leuven, doct., 1977, 490 p. — bekroond door de Academie — wordt in de reeksen opgenomen. p.m.
45. Jan-Frans *Willems* te Eeklo (1831-1835), door W. Hamerlynck. *De Eik*, jg. 5, 1980, nr. 4, p. 237-245.
46. Ce pauvre *Zetternam*, door Ger Schmook. V.M.A., 1982, afl. 2, p. 195-226.

IV. De periode 1860-1890

A. Algemeen

- °1. De Koninklijke Vlaamse *Academie* voor Taal- en Letterkunde (1886-1914). Haar geschiedenis en haar rol in het Vlaamse cultuurleven, door W. Rombauts. Gent, 1979-1981, 462 p.
- °2. Proeve van typologie van de Vlaamse *auteur* levend omstreeks 1860, door Marijke Verbeke. Gent, lic. gesch., 1979.
3. In het grote spoor... 't Manneke uit de Mane en *Biekorf*, door Karel de Buschere. *Vlaanderen*, nr. 178, jg. 29, sept.-okt. 1980, p. 301-306.
4. De *Brugse* verenigingen in 1866, door Luc Schepens. *Biekorf*, jg. 81, afl. 1, p. 77-81.
5. De maatschappelijke betekenis van het „Van *Crombrugge's* Genootschap” (1857-1875), door Dominique Verkinderen. Gent, lic. gesch., 1980.
6. De historiografie van de *daensistische beweging*, door F.-J. Verdoodt, *W.T.*, jg. 39, 1980, nr. 2, p. 65-88.
7. De *Duimpjesuitgave* van Victor De Lille (1863-1940), door Linda de Baere-Weytens. Oostvlaamse literaire Monografieën, Bijdragen, Nieuwe Reeks nr. 12, p. 161-193.
8. Tien jaar *Germaanse* filologie aan de Gentse universiteit 1890-1900, door Lut Troch. Gent, 1980, 69 p.
9. De *lettergilde* van het Sint-Jozefscollege Tielt 1871-1880, door Ann Callens. *De Roede van Tielt*, jg. 12, 1981, p. 7-28.

- °10. De *litteraire manifesten* van het fin de siècle in de Zuidnederlandse periodieken 1878-1914. I. Een theoretische bijdrage en een praktisch model voor de periodisering in de literaire historiografie. II. Materiaalverzameling, door Raymond Vervliet. Gent, 1982, 251 + 553 p.
11. De Antwerpse „Van *Maerlant's*-Kring” (1873-1878). Liberaal-progressieve volksvoordrachten in de politieke strijd, door Marc Somers. Liber alumnorum Karel van Isacker s.j., in: *Bijdragen tot de Geschiedenis*, jg. 63, 1980, afl. 1-4, p. 385-399.
12. *'t Manneke uit de Mane* cf. nr. 3.
13. Het *moedertaalonderwijs* in Antwerpen in de tweede helft van de negentiende eeuw, door Tony Saldien. Leuven, lic., 1979.
14. De *Onderwijzersbond*, de eerste beroepsvereniging voor onderwijzers in België (1857-1869), door F. Simon. I & II. *W.T.*, jg. 41, 1982, nr. 2, p. 76-94 en nr. 3, p. 150-164.
15. De Belgische leerkracht lager *onderwijs* en zijn beroepsvereniging 1857-1895, door Frank Simon. Gent, 1983, 348 p.
16. Honderd jaar *Oost-Vlaanderen* literair: een fotoalbum. Tentoonstelling. Gent, Provinciaal Gouvernementsgebouw, 1 febr. - 2 maart 1980. Catalogus. Gent, 1980, zonder paginering (48 p.).
17. *Oostvlaams* Literair Lexicon. *Kult. Jb. Ovl. Bijdragen*. Nieuwe Reeks nr. 15, Gent, 1981, 128 p.
18. De „*Revue de Belgique*” en de Vlaamse letterkunde (1869-1879), door Martin Seynhaeve. Leuven, lic., 1981.
19. De tijd verslindt de „scènes”, geen „*schouwburg*” blijft bestaan, door Ger Schmook. Antwerpen, jg. 25, 1979, nr. 2, p. 85-101.
- °20. De *Snellaertskring* te Gent van 1877 tot 1887, door Hugo van Stichel. Gent, lic., 1979.
- °21. Het *Taalverbond* 1887 - ca. 1895, door Luc Joncheere. Gent, lic., 1981.
22. *Theater* Royal d'Anvers, door Ger Schmook. Antwerpen, jg. 25, 1979, nr. 1, p. 11-43.
23. „*Toneel*” (drama en theater) op de Congressen, door C. Tindemans. De Negentiende Eeuw, jg. 5, 1981, nr. 2, p. 86-97.
- °24. Repertorium, ontstaan en functies van de nederlandstalige *toneelverenigingen* van Brussel en voorsteden (1870-1894), door Steven Aerts. Gent, lic. gesch., 1983.
- °25. Repertorium van het *verenigingsleven* te Antwerpen (1880-1914), door Armand Plottier. Gent, lic. gesch., 1979.
26. Het *Vlaamsch Verbond* als politiek experiment (Gent, 1861-'62), door Marc Reynebeau. *B.M.G.N.*, dl. 96, 1981, afl. 3, p. 491-508.
27. *Willemsfonds* Oostende 1880-1980, door H. Degrave. Oostende, 1980, 24 p.

B. Personen

1. Volksdichter en socio-kulturele werker uit de 19e eeuw: drukker Désiré *Allaert* van Roesbrugge (1828-1905): kontaktman voor Vlaamsbewuste Frans-Vlamingen, door Roger A. Blondeau. *IJzerbode*, jg. 11, 1981, nr. 4, april, p. 25-26.

2. Gentil Theodoor *Anthéunis* (1840-1907). Leven en werk, door Marc de Martelaere. Gent, lic., 1980.
3. Gentil Theodoor *Anthéunis*, door M. de Martelaere, N.B.W., dl. 9, Brussel, 1981, k. 11-17.
4. Een pionier van de Franse neerlandistiek: Louis de *Backer* 1814-1896, door Pierre Brachin. V.M.A., 1982, afl. 2, p. 143-185.
5. Peter *Benoits* onrust, door Ger Schmoock. Antwerpen, 1983, 272 p.
6. Felix Timmermans, A. *Bergmann* et la ville de Lierre, door J. de Ceulaer (vert. W. Devos). Septentrion, jg. 9, 1980, nr. 3, nov., p. 58-65.
7. Catalogus van het Fonds Joseph de *Bethune* (1859-1920). Deel 1: Boeken. Kortrijk, 1983, 714 p.
8. Peter Jan Huibrecht *Brouwers* (1831-1897). Letterkundige pedagoog, medestichter Davidsfonds, door J. Bergers en J. Venken. Maaseik, Maaslandse Sprokkelingen, nova series V, 1981, nr. 1, p. 3-52.
9. Pieter Jan Huibrecht *Brouwers* (1831-1897). N.B.W., dl. 10, 1983. p.m.
10. Karel *Buls* (1837-1914), burgemeester op de raaklijn van twee kulturen, door Yvo J.D. Peeters. De Brabantse Folklore, nr. 233, 1982, p. 62.
11. Juliaan *Claerbout* (1859-1929), door K. de Busschere. Gezellekroniek, jg. 14, 1980, p. 111.
12. Een beziëld leven: Juliaan *Claerbout* (1859-1929), door J. Persyn. Kaster, nr. van Archeol. Stichting voor Zuid-Vlaanderen, Kortrijk, 1981, p. 78-80.
13. Analyse en studie van de correspondentie van A. de *Cock* (1850-1921) en A. Gittée (1858-1909) zoals bewaard in het A.M.V.C., door Gerda Vanwayenbergh. Leuven, lic., 1980.
14. Andries Edward *Coremans* (1835-1910), door L. Valcke. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 192-197.
15. Arthur H. *Cornette* (1852-1907), door Carlos Devos. Gent, lic., 1980.
16. Servaas *Daems* (1838-1903), door N.J. Weyns. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 213-221.
17. Beschouwingen over de Aalterse dichteres Mathilde L. *David-van Peene* (1829-1885), door Piet van Bouchaute. Land van de Woestijne, jg. 4, 1981, nr. 1, p. 40-46.
18. Napoleon *Destanbergs* „Macbeth”, de eerste Shakespeare-vertaling in Vlaanderen (1869), door Jozef de Vos. Jb. Fontaine, jg. 31, 2e reeks nr. 23, 1980-1981, p. 87-108.
19. Léonce *du Castillon*, door Rita Kerkhofs. Jaarboek van de Geschied- en Heemkundige Kring „De Gaverstreke”, jg. 8, 1980, Waregem, p. 99-139.
20. Léonce *du Castillon* (Catillon) (1869-1941), door F.J. Verdoodt. N.B.W., dl. 10, 1983. p.m.
21. Gustaaf Hendrik *Flamen* (1837-1920). Zijn heengaan uit Roeselare: augustus 1873. Bijdrage tot een betere kennis van deze Rodenbachvriend, door A. Demeulemeester. Rollariensia, jg. 11, 1979, p. 17-158.
22. Karel de *Flou* naar aanleiding van de 50ste verjaardag van zijn overlijden, door H. Stalpaert. Brugge die Scone, jg. 1, 1980, nr. 2, juni, p. 3.
23. Karel de *Flou* (1853-1931). Inventarisatie van de briefwisseling op de Brugse stadsbibliotheek (1878-1929), door Lori van Biervliet. Biekorf, jg. 82, 1982, p. 24-37.

24. Biografie van Paul *Fredericq* (1914-1920). Inventarisatie van de briefwisseling (1884-1920), door Rita Seys. Gent, lic., 1979.
25. Facetten van de Paul *Fredericq*-studie, door Ada Deprez, E.C. Coppens, Carine D'hont en Rita Seys (I en II). W.T., jg. 41, 1982, nr. 2, p. 65-75 en nr. 3, p. 129-149.
26. Joannes (Lodewijk) *Gerrits* (1827-1873), door L. Valcke. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 337-340.
27. Karel de *Gheldere* (1839-1913), door Raf Seys, in Guido Gezelle en Koekelare. Koekelare, 1981, p. 9-11, 36-52.
28. *Gittée*: cf. nr. 13.
29. Alfons van *Hee* (1846-1903). Vlaanderen dienen met een lach, door Raf Seys. VWS-cahiers, nr. 88, jg. 15, nr. 4/B, winter 1980.
30. Een vergeten figuur: Jacob Frans Johan *Heremans* (1825-1884), door Lut Troch. Hand. Znl., jg. 35, 1981, p. 263-270.
31. Jacob Frans Johan *Heremans*, door Lut Troch. N.B.W., dl. 10, 1983. p.m.
32. Lambrecht *Lambrechts* (1865-1932), in: Figuren uit 150 jaar Vlaamse Beweging door J. Gerits. Autotoerist, jg. 33, 1980, nov., p. 1345-1347.
33. Lambrecht *Lambrechts* (1865-1932). Leven en werk. Thematische analyse van zijn sonnetten, door Jozef Cuypers. Leuven, lic., 1980.
34. Straatnamen naar Aalstenaars: Lambrecht *Lambrechts*, door Cl. Uyttersprot. Med. Ver. Aalst. Kultuursch., jg. 8, 1981, nr. 2, april, p. 12.
35. Camille *Looten* (1855-1941). Priester, wetenschapsman en Frans-Vlaams regionalist, door M. Nuyttens. Leuven, lic., 1981, 268 p.
36. Camille *Looten* (1855-1941): spilfiguur van de regionalistische beweging in de Franse Nederlanden, door Michiel Nuyttens. Vlaanderen, nr. 190, jg. 31, sept.-okt., 1982, p. 306-310.
37. Julius *Mac Leod* (1857-1919), door L. Valcke. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 456-464.
38. Leven en werk van Hippoliet *Meert* (1865-1924). De periode 1865-1907, door Dirk van Damme. Gent, lic., 1980.
39. Jules de *Meester* (1857-1933), door M. de Bruyne. N.B.W., dl. 8, 1979, k. 503-512.
40. De relatie Pol de *Mont* (1857-1931) - Emmanuel de Bom (1868-1953) in de Vlaamse kulturele wereld, door Guido François. Gent, lic., 1980.
41. De bijdragen van Pol de *Mont* tot de ontstaansgeschiedenis van het A.M.C.V. Een poging tot rehabilitatie, door Guido François. W.T., jg. 39, 1980, nr. 2, p. 89-102.
42. De verhouding tussen Pol de *Mont* en de Van Nu en Straks-beweging, door Guido François. Studia Germanica Gandensia, jg. 21, 1980-1981, p. 57-93.
43. Pol de *Mont* (1857-1931), terugblik na vijftig jaar, door Guido François. Gent, 1982, 73 p.
44. Guido François: „Rehabilitatie” van Pol de *Mont* of juistere beklemtoning van diens plaats in de Vlaamse kultuurgeschiedenis, door Ger Schmoock. W.T., jg. 39, 1980, nr. 3, k. 145-152.
45. Analyse en studie van Pol de *Monts* correspondentie zoals bewaard in het A.M.C.V., door Linda Sergooris. Leuven, lic., 1980.
46. Dr. Eugene van *Oye* (1840-1926), door Henri Bouillon. Gent, lic., 1979.

47. Napoleon de Pauw jr. (1835-1922), door G. Baert. N.B.W., dl. 9, Brussel, 1981, k. 594-602.
48. Hector *Plancquaert*, de Daensistische beweging en het Plancquaertisme. Gent, lic. gesch., 1979.
49. Hector *Plancquaert* (1863-1953): van cultuur-bewuste naar sociaal-politiek agerende vlaamsgezindheid, door F.J. Verdoodt. W.T., jg. 39, 1980, nr. 4, p. 193-204.
50. *Rodenbach*nr. - Blauwvoetnr. Eertijds, jg. 12, 1980, nr. 1, juni, p. 1-41.
51. Kroniek van Albrecht *Rodenbach* (1856-1880), samengesteld door Michiel de Bruyne en Lieve Gevers. Met een nawoord door Max Wildiers. Brugge, 1980, 294 p.
52. Eerste Gedichten van Albrecht *Rodenbach* Rouselare, Julius De Meester; 1878. In de oorspronkelijke vorm opnieuw verschenen met een nawoord van Michel de Bruyne (Rodenbachs literaire eersteling) bij de uitgeverij „Den Wijngaert” te Roeselare in 1980. Roeselare, 1980, 104-XIX p.
53. Albrecht *Rodenbach*. Wie heeft er toch dat gemaakt? door Michiel de Bruyne. VWS-cahiers, nr. 83, jg. 15, nr. 1, lente 1980, 16 p.
54. Albrecht *Rodenbach* als zorgenkind geboren, door M. de Bruyne. Rollariensia, jg. 11, 1979, p. 5-16.
55. „Stormen”, een onuitgegeven prozatekst van A. *Rodenbach*, 1876. Ingeleid en uitgegeven door M. de Bruyne. Rollariensia, 1980, jg. 12, 1981, p. 5-30.
56. De Gudrun van Albrecht *Rodenbach*, door Michiel de Bruyne. Rollariensia, jg. 13, 1981, p. 5-83.
57. Albrecht *Rodenbachs* „Eerste Gedichten” dan toch al op 13 december 1878 verschenen, door M. de Bruyne. W.T., jg. 39, 1980, k. 29-38.
58. Wat zegt Albrecht *Rodenbach* aan de hedendaagse jeugd? — Een enquêtever­slag. — door Edwin Carlier. Paper nr. 21, november 1981, 52 p. Kortrijk, KULAK.
59. Albrecht *Rodenbach* en Rumbeke, door Michiel de Bruyne. Nieuwe Rumbeekse Avondstonen, jg. 13, 1980, p. 7-30.
60. A. *Rodenbach* 1880-1980: een streven naar Vlaamse authenticiteit, door J.P. Couttenier. Academische Tijdingen, jg. 15, 1980-1981, nr. 4, nov. 1980, p. 5-6.
61. Verschaevens „bewondering” voor *Rodenbach*; zijn opvatting over Gezelle, door Jérôme de Cuyper. Vlaanderen, nr. 178, sept.-okt., 1980, p. 295-300.
62. De wereld van Albrecht *Rodenbach*, door André Demedts. Gedeeld Domein, 1980, dec., p. 29-31.
63. *Rodenbach*: cf. nr. 21.
64. 1980: *Rodenbach*jaar, Staf Desodt. Opvoeder, jg. 77, 1980, nr. 2, 15 jan., p. 26-29.
65. 1980-Roeselare herdenkt *Rodenbach*, door Hector Deylgat. Vlaanderen, nr. 178, sept.-okt., 1980, p. 307.
66. Het korte leven van Albrecht *Rodenbach*: zijn vele talenten ontplooide hij voor­al te Leuven, door Lieve Gevers. Al. Leuven, jg. 12, 1981, nr. 1, jan., p. 20-22.
67. A. *Rodenbach* te Leuven, door Lieve Gevers. Autotoerist, *Rodenbach*nr., jg. 33, 1980, nr. 18, 15 sept., p. 1029-1031.
68. *Rodenbach*bijdrage tot de Vlaamse studentenbeweging, door L. Gevers. W.T., jg. 40, 1981, nr. 1, p. 27-34.

69. A. *Rodenbach* en de uitgave van zijn Eerste Gedichten, door J. Huyghebaert. W.T., jg. 42, 1983, nr. 1, p. 31-43.
70. Albrecht *Rodenbach*, Stormen. Ingeleid door R. Lagrain. Dietsche Warande en Belfort, jg. 126, 1981, nr. 3, maart-april, p. 207-213.
71. De familie *Rodenbach* en leper en de „vaarnissen” van de meisjes Ferryn, speelvriendinnetjes van Albrecht Rodenbach, door Karel M. de Lille. Iepers kwartier, jg. 17, 1981, nr. 4, p. 97-128.
72. Albrecht *Rodenbach*, of de beveliging van een ethos (+ 1880), door R.F. Lissens. V.M.A., 1981, afl. 1, 8 p. Ook in Letter en Geest. Opstellen over Nederlandse letterkunde, Antwerpen, 1982, p. 15-22.
73. *Rodenbach*literatuur 1980. Kritische commentaar en open vragen, door R.F. Lissens. Spiegel der Letteren, jg. 24, 1982, nr. 3-4, p. 208-224.
74. De her-denking van A. *Rodenbach*, door Clem Neutjens. Hand. Znl., 1980, jg. 34, 1981, p. 183-187.
75. Bloemlezing uit de gedichten van Albrecht *Rodenbach* met de uitvoerige inleiding door Hugo Verriest gepubliceerd te Roeselare in 1905 bij drukker-uitgever Jules de Meester en in de oorspronkelijke vorm opnieuw verschenen bij de uitgever Lannoo te Tielt en Roularta te Roeselare in 1980. Met een nawoord door Ludo Simons/Anastatische herdruk/. Tielt-Roeselare, 1979, 111 + IX p.
76. Albrecht *Rodenbach* en Limburg : vier tot dusver onbekende brieven uit 1878, door Donaat Snijders en Staf Vermeire. Neeroeteren, 1980, 118 p.
77. Verschaeve over Albrecht *Rodenbach* : beschouwingen bij de dichter Albrecht Rodenbach (1909), door Piet Thomas. Verschaeviana, spec. nr. Verschaeve en Rodenbach, 1981, p. 11-40.
78. Welk is de invloed van Gezelle en *Rodenbach* in de 150-jarige Vlaamse Beweging? door Michiel Vandekerckhove. Vlaanderen, nr. 178, 1980, sept.-okt., p. 257-261.
79. Verschaeves lezing van *Gudrun*, door H. Vandermoere. Verschaeviana, 1981, p. 61-88.
80. Ontwikkelingsgang van de waardering van *Rodenbach* 1880-1980, door Romain Vanlandschoot. Vlaanderen, nr. 178, sept.-okt., 1980, p. 290-294.
81. 1980-*Rodenbach*jaar, door Edwin Vanthournout. Heemkring Carolus Bonus, jg. 2, 1980, nr. 4, dec., p. 40-46.
82. Albrecht *Rodenbach*. De dichterlijke dimensie van een jong gestorven honderdjarige, door Roger Verkarre. Vlaanderen, nr. 178, sept.-okt., 1980, p. 280-289.
83. *Rodenbach*, door Jos Vinks. Antwerpen, 1980, 24 p.
84. *Rodenbach*nr. Vlaanderen, jg. 29, 1980, nr. 178, sept.-okt.
85. *Rodenbach* en de Vlaamse Beweging, door A. Westerlinck. Autotoerist, Rodenbachnr., jg. 33, 1980, nr. 18, 15 sept., p. 1031-1032.
86. *Rodenbach*, na honderd jaar, door A. Westerlinck. Dietsche Warande en Belfort, jg. 125, 1980, nr. 5, juni, p. 321-328.
87. A. *Rodenbach*s „Studenten van Warschau” (1879), door I. van de Wijer. W.T., jg. 39, 1980, nr. 4, p. 205-226.
88. Feesttoespraak *Rodenbach*, in Blauwvoetnr. Anton van Wilderode. Eertijds, jg. 12, 1980, nr. 1, juni, p. 12-15.
89. Ferdinand Victor *Rodenbach* (1864-1938), door M. de Bruyne. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 630-639.

90. Julius *Sabbe* (1846-1910), door L. Valcke. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 677-683.
91. Julius *Sabbe*, door Patrick Lefèvre. Biographie Nationale, dl. 41, suppl. dl. 13, 1979-1980, k. 701-704.
92. Felix vande *Sande* (1824-1890), door E. Gubin. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 687-695.
93. Arnold *Sauwen* (1857-1938). N.B.W., dl. 10, 1983. p.m.
94. Het volkskundig element in het werk van Theodoor *Sevens* (periode 1873-1900). Een bijdrage tot de studie van het volkslied in Vlaanderen, door Hubert van Eygen. Leuven, lic., 1983.
95. De uitgever H. de *Seyn*-Verhougstraete te Roeselare en te Aalst (1875-1910), door L. Simons. Liber amicorum Prof. Dr. G. Degroote; Kon. Zuidnederlandse Mij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, Brussel, 1980, p. 113-143.
96. Alfons Frederik *Siffer* (1850-1941). N.B.W., dl. 10, 1983. p.m.
97. Domien *Sleeckx*, Indrukken en ervaringen. Met een nawoord en Verantwoording door Ludo Simons, p. 197-212 en een Register door Marc Somers, p. 213-224. Gent-Beveren, 1982, 224 p.
98. Het verhalend werk van D. *Sleeckx* (1818-1901). Een intrinsieke benadering, door Gudrun van den Bulck. Gent, lic., 1979.
99. Domien *Sleeckx* als theoreticus van het realisme, door K. Wauters. V.M.A., 1981, afl. 1, p. 23-47.
100. Analyse van de romans van August *Snieders* (1825-1904), door Hilde van Damme. Gent, lic., 1982.
101. Karel Frans *Stallaert* (1820-1893), door F. Debrabandere. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 713-717.
102. Reimond *Stijns* (1850-1905), door Jozef Arens. Gent, 1981, 32 p.
103. De gebroken Spiegel. Een sociologische lectuur van drie representatieve romans van Reimond *Stijns* (1850-1905), door Stephane Leunens. Leuven, lic., 1981.
104. Arm Vlaanderen. I. Teirlinck en R. *Stijns*. Een intrinsieke romananalyse, door Hilde Desmet. Gent, lic., 1980.
105. Arm Vlaanderen (Teirlinck-*Stijns*). Hybridische roman uit de periode rond de eeuwwisseling, door Hilde Desmet. V.M.A., 1983. p.m.
106. Isidoor *Teirlinck* (1851-1934) cf. nrs. 103 en 104.
107. Herdenking van Isidoor en Herman *Teirlinck*, door M. Hoebeke. V.M.A., 1980, afl. 1, p. 45-64. Ook in Kult. Jb. Ovl., 1979, p. 34-49.
108. Sociale en formele problemen in Arm Vlaanderen (I. *Teirlinck* & R. *Stijns*), door W. van Weddingen. Brussel, lic. ULB, 1980.
109. Straatnamen naar Aalstenaars: Nestor de *Tière* (1856-1920), door Cl. Uyttersprot. Med. Ver. Aalst. Kultuursch., jg. 8, 1981, nr. 4, sept., p. 13-17.
110. Ramond *Veralleman* (1858-1920), door M. de Bruyne. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 817-822.
111. De etymologische betekenis van Lutgart of Luitgarde volgens Hugo *Verriest* (1840-1922), door L. Dewulf. Bickorf, jg. 82, 1982, afl. 4, p. 402-403.
112. Hugo *Verriest* en zijn oude koster - een toegelichte documentatie, door Roger Verkarre. Vlaanderen, nr. 178, jg. 29, sept.-okt., 1980, p. 275-279.
113. Hugo *Verriest* als opvoeder, door André Demedts. Vlaanderen, nr. 178, jg. 39, sept.-okt., 1980, p. 267-274.

114. Amand de Vos cf. nr. 120.
115. Julius *Vuylsteke* zie III, nrs. 40 tot 43.
116. Julius Pieter *Vuylsteke* (1836-1903), door J. Verschaeren. N.B.W., dl. 10, 1983. p.m.
117. Julius *Vuylsteke*. Kroniek 1870-1875, door Mia Vandenbossche. Gent, lic., 1980.
118. Julius *Vuylsteke*. Inventarisatie hs. UBG 2521. Kroniek 1864-1875, door Joris Jansegers. Gent, lic., 1983.
119. Amaat *Vyncke* (1850-1888), door L. Monbaliu. N.B.W., dl. 8, Brussel, 1979, k. 861-870.
120. *Wazenaar* (Amand de Vos - 1840-1906), door Hein Persyn. Gent, 1982, 32 pp.

Gebruikte afkortingen :

- B.M.G.N. : Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden.
 doct. : doctoraat
 gesch. : geschiedenis
 Hand. Emulation : Handelingen van het Genootschap Société d'Emulation de Bruges te Brugge
 Hand. Znl. : Handelingen van de Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis
 Kult. Jb. Ovl. : Cultureel Jaarboek Provincie Oost-Vlaanderen
 lic. : licentiaatsverhandeling
 Med. Ver. Aalst Kultuursch. : Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon
 N.B.W. : Nationaal Biografisch Woordenboek
 p.m. : pro memorie
 V.M.A. : Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde
 W.T. : Wetenschappelijke Tijdingen